

## فهرست مطالب

۱۵ .....	دیباچه
۱۹ .....	مقدمه دکتر محمد حسین زارعی
۲۱ .....	بخش اول: چارچوب نظری
۲۲ .....	۱-۱- مفهوم، مبانی و مؤلفه‌های حکمرانی خوب
۲۲ .....	۱-۱-۱- مفهوم حکمرانی خوب
۲۴ .....	۲-۱-۱- تبیین نظری نقش حکمرانی خوب در مبارزه با فساد
۲۵ .....	۳-۱-۱- ارتقای حکمرانی
۲۷ .....	۴-۱-۱- ظرفیت استقرار حکمرانی خوب در قانون اساسی
۲۸ .....	۵-۱-۱- مؤلفه‌های حکمرانی خوب
۲۸ .....	۱-۵-۱-۱- شفافیت
۳۰ .....	۲-۵-۱-۱- مسئولیت پذیری
۳۱ .....	۳-۵-۱-۱- پاسخ‌گویی
۳۲ .....	۴-۵-۱-۱- مشارکت
۳۲ .....	۵-۵-۱-۱- حاکمیت قانون
۳۴ .....	۶-۵-۱-۱- کارایی و اثربخشی
۳۵ .....	۱-۲-۱- مفهوم فساد و انواع آن
۳۵ .....	۱-۲-۱-۱- مفهوم فساد
۳۷ .....	۱-۲-۲-۱- انواع فساد
۳۸ .....	۱-۲-۲-۱-۱- فساد اداری
۳۹ .....	۱-۲-۲-۲-۱-۱- فساد اقتصادی و مالی
۴۱ .....	۱-۲-۲-۲-۱-۱- فساد سیاسی
۴۴ .....	۱-۳-۱-۱- فساد اقتصادی و علل آن
۴۵ .....	۱-۳-۱-۱- تأثیر اندازه دولت در وقوع فساد
۴۷ .....	۱-۳-۱-۱-۱- فقدان وجود رقابت اقتصادی و انحصار
۵۱ .....	۱-۳-۱-۱-۱- ریشه‌های بومی فساد اقتصادی در ایران
۵۵ .....	۱-۳-۱-۱-۱-۱- عدم شفافیت در نظام اخذ مالیات
۵۸ .....	۱-۳-۱-۱-۱-۱- افزایش بی‌رویه حجم نقدینگی توسط دولت
۶۰ .....	۱-۳-۱-۱-۱-۱- نقض آسیب‌های حکمرانی خوب در گسترش فساد اقتصادی
۶۴ .....	۱-۳-۱-۱-۱-۱- رابطه فساد و فرهنگ
۶۵ .....	۱-۳-۱-۱-۱-۱- فقدان حقوق سیاسی و آزادی‌های مدنی

## ۶ حکمرانی خوب و مبارزه با مفاسد اقتصادی

۶۵ .....	- آسیب‌شناسی دلایل فساد در ایران .....
۶۶ .....	- اقتصاد رانتی و نفتی .....
۶۶ .....	- نهادهای اقتصادی موازی و غیر پاسخ‌گو.....
۶۷ .....	- عدم وجود اراده قاطع و هماهنگ سیاسی در مبارزه با فساد .....
۶۹ .....	- عدم مشارکت جوامع مدنی در مبارزه با فساد .....
۷۲ .....	- ضعف حاکمیت قانون .....
۷۳ .....	- دخالت دولت در اقتصاد و دولت بزرگ .....
۷۴ .....	- عدم برخورد علمی با فساد .....
۷۴ .....	- عدم شفافیت مالی در نظام انتخاباتی .....
۷۵ .....	- ضعف در ایجاد شفافیت مالی .....
۷۶ .....	- عدم اجرای اثربخش اصل ۴۴ و فرمان هشت ماده‌ای مقام معظم رهبری .....
۷۷ .....	- ضرورت و استراتژی‌های مبارزه با فساد .....
۷۷ .....	- آسیب کشورها از طریق فساد .....
۷۸ .....	- رابطه فساد در ممانعت از توسعه .....
۸۱ .....	- فقر و فساد .....
۸۲ .....	- فساد و کاهش فزآینده اعتماد به دولت .....
۸۳ .....	- برخی اقدامات و تلاش‌های ضد فساد در برخی کشورها .....
۸۴ .....	- راهبردهای پیشگیری و مبارزه با فساد .....
۸۶ .....	- بررسی قوانین و راهبردهای حمایت از افشا کنندگان فساد در برخی کشورها .....
۸۷ .....	- فرانسه .....
۸۸ .....	- آمریکا .....
۸۸ .....	- کره جنوبی .....
۸۹ .....	- هند .....
۹۰ .....	- مالزی .....
۹۰ .....	- ایسلند .....
۹۱ .....	<b>بخش دوم: نقش شفافیت و دسترسی به اطلاعات در مبارزه با فساد</b>
۹۴ .....	- بررسی رابطه شفافیت و دسترسی به اطلاعات در مبارزه با فساد .....
۹۵ .....	- مفهوم شفافسازی و دسترسی به اطلاعات .....
۹۹ .....	- انواع شفافسازی از لحاظ نظری .....
۱۰۰ .....	- شفافیت و آگاهی از عملکرد حکومت .....

## ۷ فهرست مطالب

۱۰۲.....	۴-۱-۲- شفافیت در نهادی نظارتی مقابله با فساد و نیازمنجی تأسیس نهاد ملی مبارزه با فساد.....
۱۰۴.....	۵-۱-۲- اهمیت شفافیت و دسترسی به اطلاعات در بازارهای مالی.....
۱۰۵.....	۶-۱-۲- شفافیت از منظر حکمرانی خوب .....
۱۰۶.....	۷-۱-۲- تأثیر مطبوعات در شفافیت و مبارزه با مفاسد .....
۱۱۱.....	۸-۱-۲- استفاده از حکمرانی الکترونیک به جای دولت الکترونیک در شفافسازی .....
۱۱۴.....	۲-۲- بررسی حق دسترسی به اطلاعات.....
۱۱۵.....	۱-۲-۲- دسترسی به اطلاعات .....
۱۱۶.....	۱-۱-۲-۲- انتشار روزمره اطلاعات .....
۱۱۷.....	۲-۱-۲-۲- دسترسی به پروندها به محض درخواست .....
۱۱۷.....	۳-۲-۲- آسیب‌شناسی شفافیت و دسترسی به اطلاعات در کشور.....
۱۱۸.....	۳-۲- برسی قانون دسترسی به اطلاعات ایران و برخی کشورهای جهان .....
۱۱۸.....	۱-۳-۲- مروری بر تاریخچه و قانون دسترسی به اطلاعات در برخی کشورها .....
۱۱۹.....	۱-۱-۳-۲- سوئد .....
۱۱۹.....	۲-۱-۳-۲- آمریکا .....
۱۲۰.....	۳-۱-۳-۲- فرانسه .....
۱۲۰.....	۴-۱-۳-۲- کانادا .....
۱۲۱.....	۵-۱-۳-۲- ژاپن .....
۱۲۱.....	۶-۱-۳-۲- ترکیه .....
۱۲۲.....	۷-۱-۳-۲- ایران .....
۱۲۲.....	۲-۳-۲- برسی وظایف کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات .....
۱۲۳.....	۳-۳-۲- حق دسترسی به اطلاعات در دیگر قوانین ایران .....
۱۲۴.....	۴-۳-۲- استثنای دسترسی به اطلاعات با نظر به قوانین و مقررات .....
۱۲۶.....	۱-۴-۳-۲- اسرار دولتی .....
۱۲۶.....	۲-۴-۳-۲- حمایت از حریم خصوصی.....
۱۲۹.....	<b>بخش سوم: نقش کارایی و اثربخشی در مبارزه با فساد.....</b>
۱۳۰.....	۱-۳- تأثیر کارایی و اثربخشی در مبارزه با فساد از منظر حقوق اقتصادی .....
۱۳۰.....	۱-۱-۳- مفهوم کارایی و اثربخشی .....
۱۳۳.....	۲-۱-۳- برسی کارایی و اثربخشی حکمرانی در مبارزه با فساد .....
۱۳۷.....	۳-۱-۳- تأثیر بهره‌وری در افزایش کارایی و اثربخشی و مبارزه با فساد اقتصادی .....
۱۳۸.....	۲-۲- تحول در نهادهای حاکمیتی در ارتقای کارایی و اثربخشی، در مبارزه با فساد .....
۱۳۹.....	۱-۲-۳- نقش کارایی قوه قضائیه در مبارزه با فساد:.....

## ۸ حکمرانی خوب و مبارزه با مفاسد اقتصادی

۱۴۰.....	- رابطه اندازه دولت در کارایی و اثربخشی و فساد اقتصادی
۱۴۴.....	- نقش قوه مقننه در مقررات زدایی و افزایش کارایی و اثرگذاری
۱۴۶.....	- تأثیر جامعه مدنی و بخش خصوصی کارا و مؤثر در مبارزه با فساد
۱۴۷.....	- نقش حکمرانی الکترونیک در افزایش کارایی، اثربخشی و مبارزه با مفاسد
۱۴۸.....	- رویکرد حکمرانی خوب در ارتقای کارایی، اثربخشی در مقابله با فساد
۱۵۰.....	- آسیب‌شناسی کارایی و اثربخشی در مبارزه با مفاسد اقتصادی
۱۵۳.....	- بررسی کارایی و اثربخشی نهادهای تخصصی حاکمیتی مبارز با فساد
۱۵۳.....	- ستاد مرکزی مبارزه با ستاد قاچاق کالا و ارز
۱۵۵.....	- ستاد مرکزی مبارزه با مفاسد اقتصادی
۱۵۶.....	- رابطه کارایی و اثربخشی نظام مالیاتی در مبارزه با مفاسد اقتصادی
۱۵۸.....	- بررسی فساد در گمرکات
۱۵۹.....	- بررسی فساد در تصرف و غصب انفال
۱۵۹.....	- فساد در تغییر کار بری زمین‌های کشاورزی و جنگلی
۱۶۱.....	- فساد در تصرف زمین‌های ساحلی رودخانه‌ها و دریاها
۱۶۲.....	- بررسی تطبیقی کارایی و اثربخشی در کره جنوبی، سنگاپور و ایران
۱۶۲.....	- کره جنوبی
۱۶۳.....	- سنگاپور
۱۶۵.....	- ایران

۱۶۹.....	بخش چهارم: نقش پاسخ‌گویی، حاکمیت قانون و مسئولیت پذیری در مبارزه با فساد
۱۶۹.....	- بررسی مفهوم پاسخ‌گویی در مبارزه با فساد
۱۶۹.....	- بررسی مفهوم پاسخ‌گویی از دیدگاه‌های مختلف
۱۷۲.....	- اهمیت پاسخ‌گویی در مبارزه با فساد
۱۷۴.....	- اشکال پاسخ‌گویی در مبارزه با فساد
۱۷۴.....	- پاسخ‌گویی سیاسی
۱۷۵.....	- پاسخ‌گویی اداری
۱۷۶.....	- تقسیم‌بندی پاسخ‌گویی بر اساس شخص، نهاد و موضوع مربوطه
۱۷۷.....	- پاسخ‌گویی عمودی رو به بالا (پاسخ‌گویی اداری)
۱۷۷.....	- پاسخ‌گویی عمودی رو به پایین (پاسخ‌گویی عمومی)
۱۸۰.....	- جامعه مدنی
۱۸۱.....	- احزاب
۱۸۳.....	- رسانه‌ها

## ۹ فهرست مطالب

۱۸۴.....	۳-۳-۱-۴- پاسخگویی افقی .....
۱۸۶.....	۴-۳-۱-۴- نقش افزایش پاسخگویی و اخلاق در مبارزه با مفاسد اقتصادی .....
۱۸۷.....	۲-۴- تأثیر حاکمیت قانون در مبارزه با مفاسد اقتصادی.....
۱۸۹.....	۱-۲-۴- بررسی مبانی حاکمیت قانون در مبارزه با فساد .....
۱۹۰.....	۲-۲-۴- تأثیر حاکمیت قانون و قانون اساسی گرایی در مبارزه با فساد.....
۱۹۱.....	۳-۲-۴- رابطه حاکمیت قانون و تفکیک قوا در مبارزه با فساد .....
۱۹۱.....	۴-۲-۴- حاکمیت قانون و اجرای آن در مبارزه با مفاسد .....
۱۹۲.....	۵-۲-۴- نقش قانون اساسی گرایی در مبارزه با فساد .....
۱۹۳.....	۶-۲-۴- رابطه بین حاکمیت قانون و شفافیت در قوانین و مقررات و مبارزه با فساد....
۱۹۵.....	۳-۲-۴- بررسی برخی از مصوبات داخلی و بین‌المللی در مبارزه با فساد .....
۱۹۵.....	۱-۳-۲-۴- قوانین داخلی .....
۱۹۵.....	۱-۱-۳-۲-۴- قانون منع مداخله کارکنان دولت در معاملات دولتی.....
۱۹۷.....	۲-۱-۳-۲-۴- بررسی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات.....
۱۹۸.....	۳-۱-۳-۲-۴- قانون دیوان محاسبات کشور .....
۱۹۹.....	۴-۱-۳-۲-۴- قانون پول‌شویی و مبارزه با فساد .....
۲۰۰.....	۵-۱-۳-۲-۴- قانون منع مداخله وزراء، نمایندگان و سایر مقامات در معاملات دولتی .....
۲۰۱.....	۱-۳-۲-۴- قانون مربوط به رسیدگی به دارایی وزرا و کارمندان دولت و ...
۲۰۲.....	۷-۱-۳-۲-۴- قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل دولتی .....
۲۰۲.....	۸-۱-۳-۲-۴- قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی .....
۲۰۳.....	۹-۱-۳-۲-۴- قانون مجازات اخلالگران در نظام اقتصادی کشور .....
۲۰۳.....	۱۰-۱-۳-۲-۴- قانون محاسبات عمومی.....
۲۰۴.....	۱۱-۱-۳-۲-۴- قانون برنامه و بودجه.....
۲۰۵.....	۱۲-۱-۳-۲-۴- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی .....
۲۰۵.....	۲-۳-۴- مقررات و نهادهای بین‌المللی در مبارزه با فساد .....
۲۰۵.....	۱-۲-۳-۴- مقررات بین‌المللی.....
۲۰۵.....	۱-۱-۲-۳-۴- کنوانسیون سازمان ملل متعدد در مبارزه با فساد .....
۲۰۸.....	۲-۱-۲-۳-۴- کنوانسیون مبارزه با پول‌شویی.....
۲۰۹.....	۳-۱-۲-۳-۴- اعلامیه ۱۶ دسامبر ۱۹۹۶ مجمع عمومی علیه فساد .....
۲۱۰.....	۴-۱-۲-۳-۴- کنوانسیون کشورهای آمریکایی در مبارزه با فساد .....
۲۱۱.....	۲-۲-۳-۴- نهادهای بین‌المللی مبارزه با فساد .....
۲۱۱.....	۱-۲-۲-۳-۴- شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متعدد .....

## ۱۰ حکمرانی خوب و مبارزه با مفاسد اقتصادی

۲۱۲.....	- اقدامات سازمان همکاری و توسعه اقتصادی .....
۲۱۳.....	- تلاش‌های سازمان اجلاس کشورهای اسلامی .....
۲۱۴.....	- گروه مبارزه با فساد شورای اروپا .....
۲۱۵.....	- تلاش‌های دولت‌های آفریقایی .....
۲۱۶.....	- چارچوب حقوقی و قضایی برای مبارزه با فساد .....
۲۱۷.....	- مفهوم و تأثیر مسئولیت‌پذیری در مبارزه با فساد .....
۲۱۸.....	- انواع مسئولیت .....
۲۱۹.....	- مسئولیت کیفری .....
۲۲۰.....	- مسئولیت مدنی .....
۲۲۱.....	- مسئولیت سیاسی .....
۲۲۲.....	- مسئولیت اجتماعی .....
۲۲۳.....	- مسئولیت اخلاقی .....
۲۲۴.....	- قلمرو مسئولیت نسبت به وظایف .....
۲۲۵.....	- تأثیر تعیین دقیق مسئولیت‌ها و نقش‌ها در مبارزه با فساد .....
۲۲۶.....	- تأثیر تعیین دقیق مسئولیت‌ها و نقش‌های حکمرانی جهت جلوگیری از فساد .....
۲۲۷.....	- تعیین مسئولیت‌ها و وظایف نهادهای مدنی و مردم در مبارزه با فساد .....
<b>بخش پنجم: نقش مشارکت مردم و جامعه مدنی در مبارزه با فساد</b>	
۲۲۸.....	- شرایط و شیوه‌های مشارکت مردم و جامعه مدنی در مبارزه با فساد .....
۲۲۹.....	- تأثیر آگاهی عمومی در مبارزه با فساد .....
۲۳۰.....	- شیوه مشارکت مردم .....
۲۳۱.....	- مشارکت مردم از طریق شبکه‌های اجتماعی .....
۲۳۲.....	- ایجاد کمپین‌ها مبارزه با فساد .....
۲۳۳.....	- تأسیس نهادهای تخصصی در مبارزه با فساد .....
۲۳۴.....	- مشارکت مردم از طریق اصل هشتم قانون اساسی .....
۲۳۵.....	- انواع و شیوه مشارکت جامعه مدنی .....
۲۳۶.....	- انواع جامعه مدنی در مبارزه با فساد .....
۲۳۷.....	- جامعه مدنی عام .....
۲۳۸.....	- جامعه مدنی تخصصی در مبارزه با فساد .....
۲۳۹.....	- شیوه مشارکت جامعه مدنی در مبارزه با فساد .....
۲۴۰.....	- نقش جامعه مدنی در افزایش آگاهی‌های مردم در مبارزه با فساد .....
۲۴۱.....	- نقش احزاب در مبارزه با فساد .....

## فهرست مطالب ۱۱

۴-۳-۵- تعامل و همکاری مابین دولت و نهادهای مدنی جهت مبارزه با فساد ..	۲۴۰
۵-۲- بررسی مشارکت مؤثر جامعه مدنی و مردم در مبارزه با فساد ..	۲۴۱
۵-۲-۱- تحقیق و تفحص عمومی و دسترسی آزاد به اطلاعات ..	۲۴۳
۵-۲-۲- مطالبه گری عمومی و آزادی بیان در مورد مبارزه با فساد ..	۲۴۳
۵-۲-۳- دسترسی به اطلاعات ..	۲۴۴
۵-۳- بررسی مصوبات بینالمللی و داخلی در مورد نقش جامعه مدنی در مبارزه با افساد ..	۲۴۶
۵-۳-۱- بررسی مقررات بینالمللی و نقش جامعه مدنی در مبارزه با فساد ..	۲۴۶
۵-۳-۱-۱- کنوانسیون سازمان ملل متعدد برای مبارزه با فساد مصوب .. ۲۰۰۳	۲۴۶
۵-۳-۲- اعلامیه لیما در مبارزه با فساد ..	۲۴۸
۵-۳-۲- قوانین داخلی و نقش جامعه مدنی در مبارزه با فساد ..	۲۴۸
۵-۳-۲-۱- قانون اساسی ..	۲۴۸
۵-۳-۲-۲- قانون الحق دولت ج. ایران به کنوانسیون سازمان ملل در مبارزه با فساد ..	۲۴۹
۵-۳-۲-۳- قانون دسترسی شهروندان به اطلاعات ..	۲۵۰
۵-۳-۴- قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد ..	۲۵۰
۵-۴- بررسی نقش جامعه مدنی در کشورهای ایران، کره جنوبی و فیلیپین ..	۲۵۱
۵-۴-۱- ایران ..	۲۵۱
۵-۴-۲- کشور کره ..	۲۵۴
۵-۴-۱-۱- بررسی نقش نهاد ائتلاف مردم در مبارزه برای عدالت اقتصادی ..	۲۵۴
۵-۴-۲-۱- نهاد "همستگی مردم جهت تأسیس دموکراسی مشارکتی" ..	۲۵۵
۵-۴-۲-۲-۱- بررسی مأموریت نهاد "همبستگی مردم جهت تأسیس دموکراسی مشارکتی" ..	۲۵۸
۵-۴-۲-۲-۲- ساختار نهاد مدنی همبستگی مردم جهت تأسیس دموکراسی مشارکتی ..	۲۵۸
۵-۴-۲-۲-۳- مرکز نظارت بر اجتماعات ملی ..	۲۵۸
۵-۴-۲-۲-۴-۱- مرکز نظارت اداری ..	۲۵۹
۵-۴-۲-۲-۴-۲- مرکز نظارت قضایی ..	۲۵۹
۵-۴-۲-۲-۴-۳- مرکز حقوق منفعت عمومی ..	۲۵۹
۵-۴-۲-۲-۴-۴-۵- کمیته رفاه اجتماعی ..	۲۵۹
۵-۴-۲-۲-۴-۵-۶- کمیته جامعه کارگری منصف ..	۲۵۹
۵-۴-۲-۲-۴-۷- کمپین برای زندگی با ثبات برای همه ..	۲۵۹
۵-۴-۲-۲-۴-۸- کمیته اقتصادی مردم ..	۲۶۰
۵-۴-۲-۲-۴-۹- مرکز عدالت مالیاتی و اولویت بودجه ..	۲۶۰

## ۱۲ حکمرانی خوب و مبارزه با مفاسد اقتصادی

۲۶۰.....	- کمیته همبستگی بین‌المللی ..... ۱۰-۲-۲-۴-۵
۲۶۰.....	- مرکز آموزش مدنی ..... ۱۱-۲-۲-۴-۵
۲۶۰.....	- مؤسسه جامعه مشارکتی ..... ۱۲-۲-۲-۴-۵
۲۶۰.....	- اصول مالی نهاد همبستگی مردم برای دموکراسی مشارکتی ..... ۳-۲-۲-۴-۵
۲۶۱.....	- کشور فیلیپین ..... ۳-۴-۵
۲۶۱.....	- دخالت و حضور فعال مردم و جامعه مدنی ..... ۱-۳-۴-۵
۲۶۲.....	- تشکل شهروندان نگران برای استقرار حکمرانی خوب ..... ۲-۳-۴-۵
۲۶۲.....	- نهاد نظارت مشارکتی بر خریدهای دولتی ..... ۳-۳-۴-۵
۲۶۵.....	سخن آخر و ارائه چند پیشنهاد .....
۲۷۲.....	فهرست منابع .....

## فهرست جداول و نمودارها

۲۶.....	شکل شماره (۱-۱) اصول حکمرانی خوب در قرن ۲۱ .....
۳۹.....	جدول شماره (۱-۱) انواع و شکل‌های مختلف فساد اداری مرتبط با مفاسد اقتصادی .....
۶۳.....	نمودار شماره (۱-۱) تأثیر ارتقای حکمرانی و کاهش فساد .....
۶۵.....	نمودار شماره (۱-۲) رابطه مابین آزادی مدنی و آزادی مطبوعات با فساد .....
۶۸.....	شکل شماره یک، چارچوب‌های کنترل فساد بر اساس مدل سنگاپور .....
۸۵.....	جدول (۲-۱) راهبردهای بین‌المللی، ملی، محلی در مبارزه با فساد .....
۱۳۲.....	شکل شماره (۳-۱) چهارچوب مفهومی کارایی و اثربخشی .....
۱۳۲.....	شکل شماره (۳-۲) مفهوم کارایی و اثربخشی از دیدگاه دیگر .....
۱۴۹.....	شکل شماره (۳-۳) عناصر اثرگذار در کاهش و افزایش فساد .....